

ALİ MƏKTƏB KİTABXANALARININ İNFORMASIYA RESUSLARININ İDARƏ OLUNMASI

Rəşad Qardaşov

*BDU, Kitabxana resursları və informasiya
axtarış sistemləri kafedrasının dosent əvəzi,
tarix üzrə fəlsəfə doktoru*

İnformasiya resurslarının idarə olunması universitet kitabxanasının informasiya siyasətinin vacib istiqamətlərindən biridir. İdarəetmənin artan rolu aşağıdakı amillərlə əlaqədardır:

- sosial-iqtisadi proseslərin yüksək dinamizmi ilə əlaqəli xarici mühitin ağırlaşması;
- kitabxanalararası əməkdaşlıq proseslərinin inkişafı;
- məlumatlandırma təsiri altında kitabxana texnologiyasının çevrilməsi;
- istifadəçi ehtiyaclarının müxtəlifliyi;
- kitabxana fəaliyyətinin, məhsul və xidmətlərin şaxələndirilməsi;
- çevrilmə idarəetmə funksiyaları, formaları və metodları.

Müasir dövrdə bəşəriyyət tarixində ilk dəfə informasiya resurslarının artım templəri insanın informasiya tələbatlarının artım templərini üstələyir. İnformasiya resurslarının həcmi dünyada intensiv artmaqdadır, informasiya tələbatları isə insanın məhdud imkanlarına görə öz qüvvəsini toplamaq və bu resursları mənimsəmək bacarığının qarşısını alır. Beləliklə, informasiya doyumluluğu dövrü və ya informasiya böhranı yetişmişdir ki, yalnız informasiya texnologiyaları hesabına bu vəziyyətdən çıxış yolu ola bilər. Son illər kompüter və mikroprosessorlardan, verilənlərin ötürülməsi şəbəkələrindən, sputnik və yerüstü rəqəmsal kanallarından geniş istifadə, dünyanı praktik olaraq sərhədləri olmayan və həcminə görə müxtəlif informasiya resurslarının saxlanması, tamamlanmasını və onların mənimsənilməsi imkanlarını təmin edən vahid nəhəng sistemdə birləşdirməyə imkan verdi. İnformasiyanın emalı, saxlanması və genişlənməsi proseslərini optimallaşdıran yeni metodlar işlənir. İnformasiya resurslarının əsasən rəqəmsal və ya elektron şəkildə təqdim olunduğu və insanlar arasındakı informasiya mübadiləsinin elektron vasitələrin köməyi ilə həyata keçirildiyi “kağızsız” texnologiya və “kağızsız” cəmiyyətə keçid baş verir. İstənilən informasiyanın saxlanması və emalı bu halda rəqəmsal formada fərdi kompüterlərdə keçirilir, mahiyyətcə bu da İnformasiya resurslarının inkişaf və istifadə mərhələsi kimi xarakterizə olunur. Təhsil və təcrübə çox zaman fərqli mənalara kəsb edir. Bu, həmçinin kitabxanaçılıq sahəsinə aiddir. Hər bir

kitabxana öz fəaliyyətində spesifik xüsusiyyətlərini nəzərə alır və fəaliyyət dairəsini bu istiqamətlərdə qurur. Bu baxımdan ali təhsil məktəblərinin kitabxanalarının informasiya resurslarına verilən tələblər də müxtəlifdir. Müasir universitet kitabxanasının informasiya resurslarını regional və beynəlxalq təcrübəyə əsaslanaraq təhsil mühitinin strukturundakı informasiya ehtiyatları kimi xarakterizə etmək olar.

Universitet kitabxana-informasiya mühiti təşkilatı və metodiki vasitələr, məlumatların saxlanması, işlənməsi, ötürülməsi, məlumatların operativ əldə olunmasını təmin etmək və elmi və təhsil əlaqələrini həyata keçirmək üçün texniki və proqram təminatı dəstəni özündə cəmləşdirən fəaliyyətinin aspektlərindən biri kimi xarakterizə olunur. Yaradılan bu mühitin təhsil prosesindəki bütün iştirakçılarla qarşılıqlı əlaqəsini üç əsas istiqamətdə formalaşdırmaq olar:

1. Baza təhsil mühiti;
2. İxtisaslaşdırılmış təhsil mühiti;
3. Fərdi təhsil mühiti.

Yuxarıda göstərilən hər 3 istiqamətdə nəzərə alınacaq paradigmaları isə belə qruplaşdırmaq olar:

- tam və etibarlı olmaq üçün hərtərəfli məlumat dəstəyi, tapşırıqlara və iş sahələrinə uyğun məlumat;
- müxtəlif fənlər və müxtəlif akademik fənlər üzrə paylanmış məlumat bazalarının formalaşması şəklində informasiya potensialının yaradılması;
- Soraq-Bibliografiya Aparatının və məlumat axtarış sistemlərinin yaradılması;
- məlumat ehtiyaclarına və istifadəçi tələblərinə uyğun olaraq ilkin məlumatların analitik və sintetik işlənməsi;
- məlumat ehtiyaclarının və sənədli axınların öyrənilməsi;
- məlumatların alınması üzrə məsləhət xidmətlərinin təşkili;
- istehlakçı məlumat mədəniyyətinin formalaşdırılması.